

Key-note speaker - 10:15 uur**SOS bij armoede op school**

Kinderarmoede is een hardnekkig en complex vraagstuk. En in het rijke Nederland is het nog steeds actueel. Eén op de twaalf kinderen en jongeren in Nederland groeit op in armoede. In Rotterdam is dit probleem het grootst. Bijna één op de vijf kinderen groeit hier op in armoede. Dat zijn er gemiddeld 5 in elke klas en er zijn klassen waar bijna alle leerlingen in armoede leven.

Opgroeien in armoede belemmert kinderen ernstig in hun ontwikkeling. Scholen zijn de sleutel voor de ontwikkeling van kinderen en leraren maken zich dan ook zorgen over de kansen van deze leerlingen. Tegelijkertijd staan scholen zelf ook onder druk en kunnen zij dit maatschappelijke probleem niet oplossen, of in elk geval niet alleen.

Maar wat kunnen scholen wel? Mariëtte Lusse neemt u hierin mee. Dit doet zij vanuit de handreiking Omgaan met armoede op scholen, die zij samen met Annelies Kassenberg (Hanze Hogeschool Groningen) ontwikkelde. Zij gaat hierbij in op de SOS aanpak, om kinderarmoede te Signaleren en leerlingen in armoede te Ondersteunen en te Stimuleren in hun ontwikkeling.

Mariëtte Lusse, lector Kinderarmoede en lector Samenwerken met ouders

WORKSHOPS ronde 1 - 11:15-12:30 uur**1.1 Mentoring voor schoolsucces**

Mentoren op Zuid is een grootschalig mentorprogramma in Rotterdam. Jaarlijks zijn er binnen het programma studenten van diverse hogescholen actief die als mentor leerlingen uit het basis- en voortgezet onderwijs begeleiden. In deze workshop denken we na hoe we onderzoek kunnen gebruiken om de manieren waarop mentoring kan bijdragen aan het schoolsucces van deze leerlingen te optimaliseren. Onze workshop biedt opleiders en onderzoekers de nieuwste bevindingen met betrekking tot het effectief begeleiden van mentoring.

Patrick Sins en Margriet Clement

1.2 On demand praktijkprogramma

Op opleidingsscholen volgen de studenten tijdens hun opleiding tot leraar ongeveer 40% van hun curriculum in de praktijk. Voor een groot deel bestaat dat werkplekleren uit oefenen voor- en in de klas.

Bij studenten in de voltijd zijn daarnaast ongeveer 4 tot 5 trainingsdagen gericht op intervisie, praktijkleren en stagebegeleiding. Deze trainingsdagen worden door praktijkdocenten van de opleidingsscholen op een schoollocatie verzorgd.

We merkten dat studenten van de Deeltijdvariant vrijwel nooit naar deze trainingsdagen komen. Doorgaans omdat dit niet binnen hun werkschema past. Toch constateerden onze schoolopleiders dat deze doelgroep wel degelijk baat zouden hebben bij de aangeboden praktijktrainingen. Ook hadden we geen adequaat antwoord als een voltijdstudent door ziekte een training gemist had.

Doordat in de Covid periode ervaring is opgedaan met online verzorgen van trainingen ontstond het idee om voor de Deeltijdstudent een praktijkprogramma te ontwikkelen dat plaats- en tijdonafhankelijk te volgen is.

De vier Haagse opleidingsscholen hebben besloten hun modules die het beste aansluiten voor deze doelgroep om te zetten naar een online omgeving. U moet daarbij denken aan: digitaal lesgeven, formatief handelen, passend onderwijs en lesgeven in een stedelijke context. Het programma is nog niet helemaal klaar en we streven er naar in de cursus 22-23 tot een volledig flexibel te volgen aanbod te komen. De eerste modules zijn inmiddels beschikbaar.

Tijdens de workshop laten we u een zien welke ontwerpkeuzes daarbij gemaakt zijn, hoe het georganiseerd is en geven wij u de gelegenheid één module helemaal door te nemen. U moet hiervoor wel een laptop met toegang tot het internet meenemen.

Sjaak Nuijt, regio-coordinator Hogeschool Rotterdam

1.3 Haagse diversiteit

Diversiteit is overal. Hoe gaat een student daarmee om? Wat kunnen de studenten leren van de leerlingen en wat hebben de leerlingen van hen nodig? Binnen de opleidingsschool NOD-Haaglanden is diversiteit binnen de Haagse context een speerpunt. We laten onze studenten d.m.v. van een wandeling de diversiteit van de Schilderswijk ervaren. Hoe komt de diversiteit vervolgens tot uiting in het klaslokaal? Daarbij leren we ze de theorie van De Transformatieve School van Iliass El Hadioui met de stagescholen en de dagelijkse lespraktijk verbinden. Daarna zoomen we in

op de leerling. Hoe kijkt de student naar de leerlingen en klopt het wat ze denken te zien?

Tijdens de workshop wil ik jullie graag meenemen in de Haagse diversiteit om vervolgens de vertaalslag te maken naar jullie eigen opleidingsschool. Daarbij hoop ik dat we elkaar kunnen inspireren om studenten de handvatten in het klaslokaal te bieden om met de diversiteit van de grootstedelijke context om te gaan.

Tommer Franken, schoolopleider NOD Haaglanden

1.4 Verantwoordelijkheid nemen = Verbeelden.

Om een verantwoordelijke medemens te worden, is het noodzakelijk om je goed in de ander te kunnen inleven. Om een democratie goed te laten werken is het van belang te leren hoe je een verantwoordelijke keuze maakt door je verbeelding aan te spreken. Goed kunstzinnig onderwijs is daarvoor noodzakelijk, aldus Martha Nussbaum in “Niet voor de winst”.

Waar kun je beter leren verbeelden dan tijdens Beeldende Vorming. Met Kunst in de openbare ruimte als leidraad verwerk je wat je ziet op een praktische manier, door wat je ziet, denkt en beleeft vast te leggen in beeld. Het kennen van jezelf en het inleven in de ander staat daarin centraal. Op zoek naar jouw verbeelding in de huidige tijd.

Jorinde Jonker

1.5 Talentklas (praktijkklas) en vernieuwend onderwijssysteem

Sinds dit schooljaar is IKC Van Kampen in Vlaardingen een Talentklas gestart. In de Talentklas wordt lesgegeven aan een kleine groep kinderen uit groep 7 en 8 waarbij de nadruk ligt op leren in de praktijk. De Talentklas past volledig binnen de visie het vernieuwende onderwijssysteem van IKC Van Kampen.

Het onderwijssysteem is niet te vergelijken met dat van andere scholen. Alle kinderen werken op een eigen leerlijn en op basis van leerdoelen. Vakdocenten geven kernvakken, er wordt groepsoverstijgend gewerkt en er wordt inzicht gegeven in de volledige ontwikkeling van het kind, in plaats van met cijfers te werken.

Er wordt voor alle kinderen gewerkt met een digitaal rapportfolio waarbij elke dag de beheersing van een leerdoel kan worden getoond aan het kind en de ouders.

Er wordt daarbij gewerkt met de termen 'aanvang', 'ontwikkeling' en 'beheersing'. De kinderen werken vanaf groep 4 op een tablet van school. Door de werkzaamheden van de kinderen digitaal te monitoren, kunnen de kinderen beter worden gevolgd en kan er meer variatie in het aanbod en de leerbehoefte worden gegenereerd. Zo wordt het onderwijs aangepast op de individuele leerbehoeftes en talenten van ieder kind.

*Janneke Broere (foto links) en Ester Heuving-van Etten (foto rechts)
Leerkrachtcoaches & Gedragsspecialisten IKC Van Kampen*

1.6 Hoe je kijkt bepaalt wat je ziet!

Hoe ziet de leerkracht van de toekomst de diversiteiten in de klas? Hoe kunnen we deze leerkrachten meer ondersteunen om diversiteit als een positief aspect te benutten in de groep?

Cultuursensitief onderwijs, wat is het, hoe ziet het eruit en wat vraagt het van ons en wat betekent het voor het begeleiden van de studenten in de praktijk? Aan de hand van

prikkelende filmpjes en stellingen nemen we jullie hierin mee.

Aurora Smit-De Groot (foto links) en Sharon Oe (foto rechts), Globe Academie

1.7 Schulden en studiesucces in het hoger onderwijs

Er is een forse toename van het aantal jongeren met schulden en 400.000 jongeren tussen de 18 en 26 jaar ervaren ernstige geldproblemen (Nibud, 2020). Stress als gevolg van deze problemen belemmert een succesvol verloop van de studie (Mullainathan & Shafir, 2014; van der Veer et al., 2020). Als studenten een achterstand hebben in het betalen van het collegegeld, kunnen zij hun studie zelfs niet vervolgen.

In deze workshop staan we stil bij de oorzaken en gevolgen van geldproblemen voor studenten in het hoger onderwijs. Hoe kunnen we studenten ondersteunen zodat de gevolgen voor hun studiesucces beperkt blijven? Aan de hand van de SOS methode bij armoede (Signaleren, Ondersteunen, Stimuleren; Lusse & Kassenberg, 2020) bespreken we op interactieve wijze hoe lerarenopleiders kunnen bijdragen aan preventie van studie uitval als gevolg van geldproblemen.

*Mariëtte Lusse, lector Kinderarmoede en lector Samenwerken met ouders
en Loïs Schenk (foto), onderzoeker lectoraat Kinderarmoede en lectoraat Leren,
Hogeschool Rotterdam*

WORKSHOPS ronde 2 – 13:30-14:45 uur**2.1 Studentparticipatie als katalysator: experimenten van Hogeschool Rotterdam**

Hogeschool Rotterdam (HR) heeft een zgn. WERKplaats *Inclusieve pedagogiek en Didactiek* waar experimenten plaatsvinden die betrekking hebben op *het samen met studenten* vormgeven aan inclusief onderwijs. Deze experimenten worden begeleid

door adviseurs, zijnde HR -staf. Na een korte introductie van de WERKplaats nemen we je mee naar drie experimenten waarin studentparticipatie centraal staat:

Het Atelier Inclusief Curriculum waarin studenten en docenten van de lerarenopleidingen mens- en maatschappijvakken gelijkwaardig samenwerken aan vraagstukken rondom inclusiviteit.

Student Voice dat zich richt op het bevorderen van student- led initiatieven om inclusiviteit in brede zin op HR te bevorderen.

Het (nog in ontwikkeling zijnde) experiment Student- adviseurs; wat is er nodig om studenten als volwaardig partner te laten participeren in de WERKplaats?

Marjolijn Schouten (foto links), Margo Pluijter en Marja Poulussen (foto rechts)

2.2 De Pedagogische opdracht**Kansen in context*****Hoe kun je als leraar de veerkracht van je kwetsbare leerlingen vergroten?***

Hoe zorg je dat alle basisschoolleerlingen - ook degenen die opgroeien in onveilige, instabiele, stressvolle thuissituaties - kansen hebben op een succesvolle schoolloopbaan en een goed en gelukkig leven? Wat kun je doen als leraar, als je leerling zich niet goed op zijn schoolwerk kan concentreren omdat hij zich zorgen maakt over ruziënde ouders? Of als hij niet gewend is in gesprek te gaan over een boek omdat hij thuis niet wordt voorgelezen en over boeken niet wordt gesproken? Of als de leerling goed kan rekenen maar de taal in verhaaltjessommen verwarrend vindt?

De discussie over kansenongelijkheid in het onderwijs verengt zich vaak tot schooladviezen en Cito-scores.

Achtergrondkenmerken van leerlingen maken echter ook – of juist - in hun bredere ontwikkeling een verschil. Zo heeft de thuissituatie van een kind invloed op hoe leerlingen de wereld – en hun plek hierbinnen – ervaren. En dat heeft weer gevolgen voor de wijze waarop het kind zich manifesteert bij jou als leraar in de klas.

Hoe zie je dan wat kwetsbare leerlingen van jou als leraar nodig hebben, en hoe kun je hen op een constructieve manier leren omgaan met de uitdagingen die ze al vroeg tegenkomen? En wat betekent dat voor ons als lerarenopleiders als wij hen hierop beter willen voorbereiden?

In deze interactieve workshop presenteren we de eerste stappen en bevindingen van ons onderzoek naar hoe basisschoolleraars de veerkracht van hun kwetsbare leerlingen kunnen bevorderen. Vanuit ons eerste antwoord op wat dit betekent voor de rol van de lerarenopleider gaan we graag met jullie het gesprek aan over wat dit betekent voor de opleidingspraktijk.

Colleen Clinton (foto links), Mascha Enthoven (foto midden), Rianne Bosland (foto rechts)

2.3 De kracht van duurzaamonderwijs, wereldwijd is boeiend onderwijs!

Maak kennis van de 17 duurzaamheidsdoelen en ga de dialoog met collega's aan over de geschiktheid van deze doelen voor het onderwijs. Welk doel spreekt jou het meeste aan en wat voor onderwijs exhibit kan jij erbij bedenken? Onze studenten hebben hier al ervaring mee.

Samen met hen nemen we je mee en delen we onze ontdekkingen wat voor bijzondere onderwijskansen de sdg's (duurzaamheidsdoelen) te bieden hebben. Denk en deel je mee?

Erwin Groeneberg, Thomas More Hogeschool

2.4 Inclusief passend onderwijs

Kansen creëren voor alle leerlingen. Thuiszitters, kinderen vanuit Cluster II en Cluster IV onderwijs binnen de basisschool? Kinderen vanuit het SBO of kinderen die vastlopen op een andere basisschool bij jou op school? Dit kan! Voor meerdere kinderen is dit mogelijk!

Een school die dit in de praktijk brengt vertelt hoe zij dit doen, met ondersteuning van PPO. Duidelijke kaders, reëel hoge verwachtingen van de betrokkenen en vol vertrouwen en hoopvol naar kinderen kijken zijn hierbij belangrijke pijlers.

Na een inleiding waarin de werkwijze en praktijkervaringen worden benoemd, gaan we met elkaar in gesprek aan de hand van de volgende vragen:

- ✓ Wat vraagt dit van leerkrachten?
- ✓ Wat vraagt dit van lerarenopleiders?

Nico Bakker

2.5 Lerarenopleiders en -opleidingen & de routekaart naar inclusiever onderwijs

In deze sessie van de [themagroep Passend Onderwijs](#) staan we stil bij recente beleidsontwikkelingen op het terrein van de doorontwikkeling van passend onderwijs en het werken aan inclusiever onderwijs.

Meer specifiek gaat het om de in voorbereiding zijnde routekaart naar inclusiever onderwijs en de implicaties voor de lerarenopleidingen en de samenwerking met het werkveld. In het voetspoor van de toenemende aandacht voor deze thematiek bij onder meer LOBO en ADEF, verkennen we in deze sessie ook welke VELON-leden een bijdrage willen leveren aan de verdere ontwikkeling van onze VELON-themagroep.

Themagroep passend onderwijs

2.6 Perspectieven op de Derde Ruimte; Samen Opleiden en de doorgaande professionalisering van leraren en opleiders

De Derde Ruimte als 'leerruimte' waarin iedereen leert. Samen opleiden, onderzoeken en professionaliseren om samen te werken aan de kwaliteit van het beroep en het onderwijs van de toekomst (Timmermans, 2022). Na een eerdere focus van de [themagroep Samen Opleiden](#) op de doorgaande professionalisering van de leraar, verbreden we deze focus nu: de lerende leraar als partner. Daarbij

kiezen we in de workshop verschillende perspectieven, waarin we ons de volgende vragen stellen:

Wat is de visie van partnerschappen op deze ‘leerruimte’? Welke betekenis geeft dat aan de intrinsieke motivatie om deel te nemen en binnen deze leerruimte gezamenlijke expertise te benutten?

Wat vraagt flexibilisering van de opleiding van opleiders? Hoe leert de grote groep opleiders binnen samen opleiden (school en instituut) gelijktijdig acteren op alle ontwikkelingen?

Hoe zetten we binnen de gezamenlijke leerruimte in op succesvolle, samen lerende teams van leraren en/of lerarenopleiders in verschillende rollen? Hoe benutten we daarbij de leerruimte gekoppeld aan samen opleiden in het samen leren met betrekking tot de inductiefase?

Na een korte schets van het theoretisch kader, gaan we met de deelnemers in de workshop in groepen uiteen om het gesprek over de leerruimte te voeren vanuit de verschillende perspectieven. Met de opbrengst versterken we de focus in het onderzoek van de themagroep en zullen tijdens het congres hieraan een vervolg geven.

Themagroep Samen Opleiden in de School

2.7 Flexibel opleiden: wat betekent het voor lerarenopleiders in scholen en opleidingsinstituten?

Flexibel opleiden lijkt wel het toverwoord van de laatste jaren. De ontwikkelingen gaan razendsnel, er zijn op veel plaatsen pilots en er wordt veel over geschreven. Maar wat betekent het voor de lerarenopleiders in hun dagelijkse praktijk? In deze workshop gaan we vanuit dit perspectief als beroepsgroep van lerarenopleiders in gesprek over flexibel opleiden.

Deze workshop is de derde sessie van de Velon [themagroep Flexibel Opleiden](#), na een eerste sessie tijdens het Velov/Velon congres in maart en een tweede digitale bijeenkomst op 29 september. De opbrengsten van die sessies benutten we om ons ‘Manifest in wording’ verder te verdiepen.

Dit manifest, het verslag van de eerste sessie en meer vind je op de pagina van de themagroep op de Velon site. Als je vragen hebt of overweegt lid te worden van de themagroep kun je contact opnemen met Petra van Beveren via petra@noa-amsterdam.nl.

Themagroep Flexibel opleiden